

EVGHENIA GHINZBURG

OCNA... CE BINECUVÂNTARE!

JURNAL

Partea a două

Traducere din limba rusă de Antoaneta Olteanu

Prefață de Alin Mureșan

Corint
istorie

Cuprins

Prefață de Alin Mureșan	5
-------------------------------	---

PARTEA A DOUA (continuare)

Capitolul 10 — <i>Aici au trăit copii</i>	13
Capitolul 11 — „ <i>O adiere în tufele de agriș</i> ”	24
Capitolul 12 — <i>Între URC și KVC</i>	33
Capitolul 13 — <i>Război! Război! Război!</i>	43
Capitolul 14 — <i>-49 grade Celsius</i>	54
Capitolul 15 — <i>Și lumină în întuneric</i>	64
Capitolul 16 — <i>Râuri de lapte și miere</i>	71
Capitolul 17 — <i>Crestele palide</i>	84
Capitolul 18 — <i>În mâinile cui e toporul</i>	98
Capitolul 19 — <i>Virtutea triumfă</i>	109
Capitolul 20 — <i>Viciul a fost pedepsit</i>	124
Capitolul 21 — <i>Izvestkovaia</i>	134
Capitolul 22 — <i>Un sfânt vesel</i>	145
Capitolul 23 — <i>Raiul sub microscop</i>	158
Capitolul 24 — <i>Despărțirea</i>	170
Capitolul 25 — <i>ZK, SK și BK</i>	179
Capitolul 26 — <i>Mea culpa</i>	193
Capitolul 27 — <i>Din nou crimă și pedeapsă</i>	205
Capitolul 28 — <i>De la un capăt la altul</i>	214

PARTEA A TREIA

Capitolul 1 — <i>Coada Păsării de foc</i>	227
Capitolul 2 — <i>Din nou licitație</i>	241
Capitolul 3 — <i>Capitala mea aurie</i>	256
Capitolul 4 — <i>La muncă cinstită</i>	273
Capitolul 5 — <i>Temporar fără escortă</i>	295
Capitolul 6 — <i>Și mânia boierului, și iubirea boierului</i> .	311
Capitolul 7 — „ <i>Nu plângе în prezențа lor</i> ”.....	330
Capitolul 8 — <i>Căsuța din cărți de joc</i>	348
Capitolul 9 — <i>În ordine alfabetică</i>	363
Capitolul 10 — <i>Casa Vasikov</i>	376
Capitolul 11 — <i>După cutremur</i>	393
Capitolul 12 — <i>Şapte iezi pe frontul ideologic</i>	410
Capitolul 13 — <i>Marele Gândac</i>	425
Capitolul 14 — <i>Al doisprezecelea ceas</i>	444
Capitolul 15 — <i>La radio e muzică de Bach</i>	458
Capitolul 16 — <i>Comandanții îi studiază pe clasici</i>	475
Capitolul 17 — <i>Înainte de răsărit</i>	491
Capitolul 18 — <i>Din lipsă de probe</i>	507
<i>Epilog</i>	531

Capitolul 10

Aici au trăit copii

Centrul pentru copii este și el tot zonă. Cu gheretă de pază, cu poartă, cu barăci și sărmă ghimpată. Dar la ușile barăcilor obișnuite de lagăr există inscripții neașteptate. „Grupa de suggari.” „Bebeluși.” „Grupa mare”...

În primele zile, nimeresc la grupa mare. Acest fapt îmi reduce capacitatea de mult timp pierdută de a plângere. Deja de peste trei ani disperarea seacă mi-a ars ochii. Dar uite, acum (în iulie 1940) stau pe o băncuță scundă în colțul acestei încăperi ciudate și plâng. Plâng fără oprire, gemând, ca doica noastră Fima, care scâncea și-si trăgea nasul ca la țară. Este un soc. El este cel care mă scoate din împietrirea ultimelor luni. Da, fără îndoială, este o baracă penitenciară, de lagăr. Dar în ea miroase a griș Cald și a pantalonași umezi. Fantezia sălbatică a cuiva a reunit toate atrabile lumii penitenciare cu lucrurile acelea simple, omenești și emționant de cotidiene care rămăseseră dincolo de linia de accesibilitate, încât părea pur și simplu un vis.

Prin baracă se agitau, săntâcăind, tipând, hohotind și murind de râs vreo 30 de copii de vîrstă pe care o avusese Vasika al meu când am fost separați. Fiecare își apăra locul sub soarele din Kolîma în lupta neobosită cu ceilalți. Unii se pocneau nemilos peste cap, se trăgeau de păr, se mușcau...

Ei au stârnit în mine instințe atavice. Voi am să-i adun pe toți în jurul meu, să-i strâng cât mai tare, ca niciunul să nu ajungă sub loviturile fulgerelor. Și voi am să bocesc deasupra lor... Ca o doică. Păi voi, frumoșii mei... Păi voi, căpșoarele astea bolnave...

Mă scoate din starea aceasta Ania Šolohova, perechea mea în noul serviciu. Ania este o intrupare a bunului-simț și a pri- ceperii. Šolohova e numele ei după soț. Dar altfel e nemăoaică, menonită¹, obișnuită din copilărie cu punctualitatea. Unele ca ea sunt numite în lagăr „perfectioniste”.

— Ascultați, Jenia, mi-a spus ea punând pe masă un ceauș care răspândea minunat aroma nepământească a unei mâncări cu carne, dacă o să vă vadă astfel careva dintre șefi, chiar mâine o să vă trimiți din nou la tăiatul copacilor. O să spună că sunteți bolnavă de nervi... Iar aici nu e nevoie de nervi, ci de funii. Stăpâniți-vă. Mai mult, e timpul să dăm de mâncare copiilor. Nu mă descurc singură.

Nu, e păcat să spun că mureau de foame. Erau hrăniți pe săturare și, după aprecierile mele de atunci, mi se pare că mâncarea era chiar gustoasă. Dar, nu știu de ce, toți mâncau ca niște mici deținuți: concentrați, grăbiți, ștergându-și cu grijă gamelele de fier cu o bucată de pâine sau pur și simplu cu limba. Îți săreau, în ochi mișcările lor coordonate, nepotrivite vârstei. Dar când i-am spus Anei despre asta, a dat îndurerată din mâna.

— Ce spuneți! Asta e numai la masă! Lupta pentru supraviețuire. Dar uite, la oală sunt puțini cei care se cer. Nu sunt învățați. Și în general nivelul lor de dezvoltare... Ei, o să vedeți și dumneavastră...

¹ Adeptă a unei secte anabaptiste, întemeiată de preotul de origine olandeză Menno Simons (1496–1561), răspândită astăzi mai ales în Olanda, S.U.A. și Germania (n. red.).

Am înțeles asta a doua zi. Da, în exterior ei îmi aminteaui chinuitor de Vasika la vîrsta la care a fost separat de mine. Dar numai la exterior. Vasika, la cei patru ani ai lui, turuia pe din afară fragmente uriașe din Ciukovski¹ și Marșak², știa care sunt mărcile de mașini, desena vapoare militare minunate și turnul Kremlinului cu steaua. Iar ăștia...

— Ce-i asta, Ania? Încă nu vorbesc?

Da, numai unii copii de patru ani rosteau cuvinte separate, nelegate. Predominau urletele nearticulate, mimica, încăierările.

— Păi de unde să vorbească? Cine i-a învățat? De cine au ascultat? îmi explică Ania cu o intonație nepătimășă. În grupa celor care trebuie alăptăți doar stau tot timpul culcați în pătuțurile lor. Nimeni nu-i ia în brațe, chiar dacă ar crăpa țipând. E interzis să-i iei în brațe. Putem numai să le schimbăm scutecele ude. Dacă, desigur, ajung. La grupa bebelușilor toți se înghesuie în țarcuri, se târăsc, trebuie să ai grija numai să nu se omoare unul pe altul sau să-și scoată ochii. Iar acum, vedeți și dumneavoastră. Să dea Domnul să apucăm să le dăm tuturor de mâncare pe săturate și să-i punem pe oliță.

— Trebuie să facem activități cu ei. Cântece... Poezii... Să le povestim basme...

— Încercați! Oricum până la sfârșitul zilei abia de am putere să mă urc pe prici. Nu am timp de basme...

Chiar că munca era de nu-ți vedea capul. Să duci apă de patru ori pe zi de la bucătărie – și ea se afla în capătul opus al zonei –, de acolo să aduci și ceaunele grele cu mâncare. Ei și, desigur, să le dai de mâncare, să-i pui pe oală, să schimbi pantalonii, să-i

¹ Kornei Ivanovici Ciukovski (1882–1969), poet, jurnalist, critic literar, traducător și profesor de literatură rusă. A scris numeroase poeme pentru copii și este autor al cunoscutului *Doctor Aumădoare* (n. red.).

² Samuil Iakovlevici Marșak (1887–964), scriitor, poet și traducător evreu rus. Autor de literatură pentru copii și tineret (n. red.).

salvezi de țânțarii uriași albi... Și, lucrul cel mai important, podelele. În lagăr în general curătenia podelelor constituia un obiect al nebuniei șefilor. Aşa-numita „stare sanitară” era determinată numai de albeața podelelor. Orice miros greu sau de arsură din barăci, orice zdrențe împietrite de mizerie treceau pe lângă privirile apărătorilor curăteniei și igienei. Dar să nu dea Dumnezeu să nu strălucească suficient podelele. La fel de sever era respectată și „problema sexuală” și în centrul pentru copii. Dar podelele nu erau vopsite și trebuia să le răzui cu cuțitul până străluceau.

Odată am încercat totuși să-mi pun în practică planul de activități pentru dezvoltarea vorbirii. După ce am făcut rost de un rest de creion și o bucătică de hârtie, le-am desenat copiilor o căsuță clasică cu două ferestre și un horn din care ieșea fumul.

Primii au reacționat la intenția mea Stasik și Verocika, niște gemeni de patru ani, care amintea cel mai mult de copiii de pe „continent”. Ania îmi spuse că mama lor, Sonia, este o deținută de drept comun curată, nu e interlopă, ci o contabilă care socotise prost, o femeie liniștită, frumoasă, de vîrstă mijlocie – lucra la spălătoria noastră din lagăr, adică într-una din muncile cele mai privilegiate de acolo. De vreo două, trei ori pe lună, folosindu-se de cunoștința cu supraveghetorii cărora le spăla hainele pe ascuns, se strecu în centru. Aici ea, suspinând încet, îi pieptăna cu un rest de pieptăn pe Stasik și Verocika și le băga în gură, scoțându-le din buzunar, niște dropsuri de un roz tipător. În libertate, Sonia nu avusese copii, dar aici, dintr-o legătură întâmplătoare, a făcut deodată doi.

— Aşa că ea își adoră copiii. Dar uite, chiar înainte de sosirea dumneavoastră a pățit-o, sărmana. A fost prinsă având o legătură cu unul din libertate. Aşa că acum a fost trimisă la cea

mai îndepărtată etapă, la cosit fân. A fost despărțită de copii, povestește Ana cu vocea sa imparțială, de menonit.

Iar eu îmi aduc aminte imediat că Stasik și Verocika sunt singurii din toată grupa care știu cuvântul enigmatic „ma-ma”. Iar acum, când mama a fost trimisă de aici, ei repetă uneori acest cuvânt cu o intonație tristă, întrebătoare, privind nedumeriți în jur.

— Ia uite, i-am spus eu lui Stasik arătându-i căsuța desenată de mine, ce-i asta?

— O baracă, a răspuns destul de clar băiatul.

Cu câteva mișcări de creion am desenat lângă casă o pisică. Dar nu a recunoscut-o nimeni, nici măcar Stasik. Nu văzuseră niciodată un asemenea animal rar. Atunci am înconjurat casa cu un gard tradițional, idilic.

— Iar ăsta ce e?

— Zona! Zona! a început să strige bucuroasă Verocika și să bată din palme.

Odată am remarcat că portarul de la ghereta de pază a centrului pentru copii se juca cu doi pui de câine. Ei se chiriseră pe un preșuleț chiar pe masa portarului, alături de telefon. Gardianul nostru îi scărpina pe cățeluși ba în spatele urechilor, ba pe gât, și pe chipul lui de țăran se ctea o asemenea încântare, o asemenea bună dispoziție, că m-am hotărât:

— Cetățene gardian de serviciu! Dați-mi-i mie! Pentru copii... Fiindcă nu au văzut niciodată, da, n-au văzut niciodată nimic... O să le dăm de mâncare... În grupă mai rămâne uneori...

Tulburat de rugămintea neașteptată, el nici nu a apucat să-și steargă de pe față trăsăturile umane și și-a pus masca obișnuită de vigilență. Îl luasem prin surprindere. Și el, după ce a între-deschis ușa gheretei, mi-a dat câinii cu preșuleț cu tot.

— Doar pentru vreo două săptămâni... Până mai cresc puțin... Și după aceea să mi-i dai înapoi. Doar sunt câini de serviciu!

În antreul de la intrarea în baraca grupei mari am creat acest „colțișor viu”. Copiii tremurau de entuziasm. Acum cea mai strășnică pedeapsă era amenințarea: „N-o să mergi la cățeluș!” Iar cea mai mare favoare: „O să mergi cu mine să dăm de mâncare la cățeluș!” Copiii cei mai agresivi și lacomi își rupeau cu bucurie o bucătică din porția lor de pâine albă pentru Baciok¹ și Cerpaciok². Așa le-au spus câinilor, chiar cu acele cuvinte care erau bine cunoscute copiilor, care se repetau în viața lor de zi cu zi. Și copiii au înțeles caracterul glumeț al acestor porcle și râdeau veseli.

Toate astea s-au încheiat însă peste vreo cinci zile. Și cu o mare neplăcere. Medicul-șef al centrului pentru copii, Evdokia Ivanovna, angajat liber, a descoperit „colțișorul nostru viu” și s-a agitat teribil.

E un focar de infecție! Nu, degeaba a fost prevenită că asta, cu 58, e în stare de orice!

A poruncit să fie imediat dați căteii la pază, iar noi câteva zile am mers ca opările, așteptând represalii: demiterea din această muncă ușoară și trimiterea la cositul fânului sau la tăiatul copacilor.

Dar în acest timp a început o epidemie de diaree la grupa celor mai mici și, din cauza marilor griji, în mod evident, medicul-șef a uitat de noi.

— Bine, a spus Ania Šolohova, am scăpat! N-o să ne întris-tăm. Mai ales că într-adevăr câinii erau „de serviciu”. Chiar acei câini ciobănești care vor crește și vor merge cu noi la muncă. Iar în caz de ceva, îl apucă de gât pe orice deținut...

¹ Butoiaș (l. rusă) (n. tr.).

² Polonic (l. rusă) (n. tr.).

Da, dar asta este atunci când vor crește! Dar deocamdată... Ce normal le zâmbeau copiii noștri! Cum le lăsau mâncare, spu-nând: „Asta este pentru Baciok! Asta este pentru Cerpaciok!”

Și-au dat seama pentru prima oară că se pot gândi nu numai la ei...

...Epidemia de diaree se încăpățâna să nu se potolească. Copiii mici mureau pe capete, deși erau tratați cu sârguință și de angajații liberi, și de medici deținuți. Dar condițiile în care erau crescuți acești copii, închisorile, amăreala laptelui matern și clima din Elghen, toate acestea și-au spus cuvântul. Problema cea mai mare era că și acest lapte matern amar din cauza durerii era puțin și, de la o zi la alta devinea și mai puțin. Rarii fericiți se bucurau de laptele matern două, trei luni. Restul erau hrăniți artificial. Iar pentru lupta cu dispepsia toxică nu era nimic mai important decât măcar câteva picături de lapte uman.

Am fost nevoită să mă despart de cei mari. Medicul deținut Petuhov, invitat la consiliu, a sfătuit să fiu transferată, în calitate de „soră cu pregătire”, la copii de vîrstă mică. S-a apucat singur să mă instruiască. Câteva zile am mers la spitalul deținuților, unde lucra Petuhov, și el, extrem de repede, m-a învățat tot ce trebuie să fac. Am studiat sârguincioasă *Îndreptarul felcerului*. Am învățat să pun ventuze și să fac injecții. Chiar și intravenos. M-am întors la centrul pentru copii ca „personal medical” perfectionat, încurajată de laudele lui Petuhov.

(Pentru bunătate, minte și onoare doctorul Petuhov a avut parte de o fericire mare, cu adevărat unică în acea perioadă: în același an 1940, a fost reabilitat pe neașteptate și a plecat la Leningrad. Se spune că celebrul pilot Molokov, fratele soției lui, l-a implorat personal pe Stalin în legătură cu ruda sa.)